

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Yaz Spor Okulları İle Çocukların Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Nimet Haşıl Korkmaz

*Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
nhasil@uludag.edu.tr*

Özet. Bu çalışmanın amacı, sporun özsaygı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktır. Bu nedenle haftada 3gün, 6 saat olan ve bir ay süren futbol spor okulu ile, 15 tam gün çeşitli spor branşlarını içeren (futbol, tenis, basketbol) yaz spor okulunda gerçekleştirilen spor etkinliklerin çocukların benlik saygısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma Bursa spor ve Mako spor kulübü futbol yaz okuluna devam eden yaşları 9-12 arasında değişen 86 erkek, Uludağ üniversitesi spor kulübü bünyesinde yaşları 8-12 arasında değişen, 46 öğrenci üzerinde yapıldı. Öğrencilerin benlik saygısını belirlemek üzere "Coopersmith'in Benlik Saygısı Ölçeği" ön test ve son test olarak uygulandı. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket programında yüzdellik değişim(ön test-son test /ön test*100) eşli paired t-testi uygulandı.

Yaz spor okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri genel benlik saygısı, sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısı puanları arasında istatistiksel olarak $p<0.005$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Araştırmaya katılan spor okulu öğrencilerinin ön test ve son test toplam puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Yaz okullarına giden öğrencilerin yaz okulları ayrı olarak değerlendirildiğinde, Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri genel benlik saygısı, ön test ve son test toplam puanları ile yalan maddelerine ilişkin ölçek

karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p < 0.005$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Branşa özgü yaz spor okulu (Futbol) öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısında ön test ve son test toplam puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p < 0.005$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencileri ile spor kulüpleri (Bursa spor ve Mako spor) bünyesinde açılan yaz futbol okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerindeki toplam puanları karşılaştırıldığında son testte genel benlik saygısı Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p < 0.05$.

Sonuç olarak spor yapma alışkanlığının az olduğu ülkemizde yaz ve kış spor okulu gibi uygulamalar çocukların spor yapma alışkanlığını arttıracak, aynı zamanda onların benlik saygısının da yükselmesine neden olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Spor okulu, Benlik saygısı.

Abstract. The aim of the present study is to find out whether the sport has positive effect on self-respect. To reach this aim, the effects of the sport activities on the self-respect of the children attending the monthly football sport school (6 hours a day and 3 days a week) and the summer sport school providing 15 -full- day sport facilities in various branches including football, tennis, and basketball were investigated. 86 boys, ranging in age from 9 to 12 years, from Bursa sport and Mako sport clubs summer football schools and 46 students, ranging in age from 8 to 12 years, from Uludag University sport club participated in the study. To identify the students' self-respect "The Self-respect Scale of the Coopersmith" was administered as pre-test and post-test. To analyse the data, the percentage change paired t-test (pre-post test / pre-test * 100) in SPSS package programme was applied.

There were statistically significant difference ($p < 0.005$) between the scores of the social self-respect, academic self-respect and overall self-respect emerging from summer sport school students' pre-test and post-test. When the sport school students' total pre-test and post-test scores were compared, a statistically significant difference ($p < 0.05$) was observed between them. After evaluating the summer schools separately, it was found that there were statistically significant difference ($p < 0.005$) between Uludag University sport club students' overall self-respect, total points of the pre-test and post-test and the scale regarding lie items. When branch specific summer sport school (football) students' social self-respect and academic self-respect total scores from the pre-test and post-test sessions were compared, a statistically

significant difference ($p < 0.005$) between them was found. When the total scores Uludag University sport club summer sport school students and the summer football school (co-opted by sport clubs such as Bursa sport and Mako sport) students obtained from the pre-test and post-test were compared, it was seen that the score of general self-respect was statistically significant difference ($p < 0.005$) in favour of Uludag University sport club summer sport school students.

In conclusion, the activities like summer- winter sport schools should increase children's self-respect. For this reason, these kinds of activities should continue all the year considering the limited sport facilities in our country.

Key Words: Sports school, self-esteem.

GİRİŞ

Bireyin kendi benliğine yönelik olumlu tutumu ve bireyin kendini sevmeyi, yeterli görmeyi, kendini bireysel farklılığı ile kabul etmeyi kapsayan özsaygı, bireyin yaşamında karşılaşılabilecek olaylarla baş etmede önemli bir kişilik özelliğidir. Bireyin çevresinde bulunan kişilerin tutumları, bireyi değerlendirilme biçimleri, öz saygının olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesini etkilemektedir. Olumsuz değerlendirmeler bireyin düşük özsaygıya sahip olmasına neden olur ki, bu da bireyin kendini değersiz, yetersiz görmesine yol açar. Olumlu değerlendirmeler ise bireyin psikolojik yönden sağlıklı olmasına yol açan yüksek özsaygıya sahip olmayı sağlar. Öz saygısı yüksek bireyler zorluklara göğüs gerebilen, risk almaktan çekinmeyen, olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olarak kendini bir bütün olarak değerlendiren, kendini seven, kendine güvenen, kendisinin saygıya, sevmeye layık olduğuna inanan bireylerdir. Çocuğa öz saygı kazandırma, çocuğun öğrenme, sevmeye ve yaratma yeteneğini güçlendirmektedir. Öz saygı, mutlulukla ve hayattaki başarıyla ilgilidir. Öz saygı, çocuğun kendi kendisiyle gurur duymasıdır. Yüksek öz saygıya sahip olmak, çocuğun hem sevgi dolu hem de yetenekli olmasını sağlamaktadır. Çocuk, değerli olduğuna inanmalı, bir şeyler önermeli ve kendi kendisiyle ve çevresiyle barışık olmalıdır. Çocuğun sevgiyi ve yeteneğini hissetme derecesi, gelecekteki yaşamında onu her alanda etkileyecektir. Aynı zamanda da, çocuğun yaratıcılık yeteneğini, diğerleriyle ilişkisini ve başarılı olmasını belirlemede önemli bir faktör olmaktadır. Özsaygının önemine hemen tüm kişilik kuramları değinmiş ve özsaygının edinilmesinde başta anne baba olmak üzere çevrenin önemine dikkati çekmişlerdir (Baymur 1984).

Özsaygının kazandırılmasında spor önemli konulardan biridir. Spor insan etkinlikleri ile kıyaslandığında, güncel yaşam gereksinimleri ile zorlanan bir etkinlik olmayıp, tersine, amacı serbest, dışarı taşan bir etkinliktir. Bir spor türünün yapılmasına, görelilik serbestçe ve özgürce karar verilir ve bu durum güncel ve zorunlu eylemlerden, bilinçlilik ve coşkusal yaşam bakımından ayrıcalık gösterir. Yaşam sorunlarına ve çalışma sürecindeki ağır baskılara karşı sporla bir sınır konulabilmektedir. Çocuklarla gerçekleştirilen spor, pedagojik sorumlulukla yapılan beden eğitimi spor çalışmaları, çocuk antrenmanları ve yarışmaları onların bedensel, sosyal, zihinsel ve ruhsal gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yaratır yeni ufuklar açar (MURATLI, 1997, 86-87). Vincent (1976), Solokun (1990) sporcuların sporcu olmayanlardan daha yüksek özsaygıya sahip olduklarını belirlemişlerdir. Smith 1979'da küçük lig beyzbol sezonunun oyuncuların özsaygılarını olumlu olarak değiştirdiğinden söz etmektedir. Hawkins ve Gruber (1982'de) liseli beysbol oyuncularında benzer sonuçları bulmuşlardır. Scherrill ve arkadaşları (1990) özürlü genç sporcuların sporcu olmayan özürlülerden daha yüksek öz saygıya sahip olduklarından söz etmektedir. Sporun öz saygıyı geliştirdiğini gösteren bu bulgular sporun öz saygı üzerinde olumlu etkisini ortaya koymaktadır. Cherry (1991) araştırmasında, fiziksel olarak yetersiz ve fiziksel olarak yeterli olan gençleri karşılaştırmış ve özsaygıyı etkileyen değişkenleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Çalışmada Rosenberg Özsaygı Ölçeği ve benlik algı ölçeği kullanılmıştır. T-testi sonucunda özsaygıyı etkileyen 4 faktör ortaya çıkmıştır. Arkadaşlardan gelen sosyal destek, çocuğun babası tarafından takdir edilmesi, takım sporlarında yer alma, hareketlerde bağımsız olma. Bu yüzden fiziksel olarak yetersiz olan gençler için terapatik ve rekreatif etkinlikler düzenlenirken, uzmanların öz saygıyı, aile ve arkadaş sosyal desteğini, işlevsel bağımsızlığı göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Fiziksel olarak daha iyi duruma gelmenin psikolojik gelişimi etkilediğine örnek olarak bir çok araştırma gösterilebilir. Olich (1992) vücut geliştirme sporunun bireylerin ruhsal ve fiziksel gelişimine etkisini araştırmış, kas kütleindeki ve kuvvetteki artış sonucunda öz saygı ve erkeklik duygularında artış olduğunu ortaya çıkarmıştır. Spor yapma isteğinin arttırılması, çocukların daha çok beceri kazanması, psiko-motor özelliklerin geliştirilmesi ve çok yönlü hareket eğitiminin sağlanabilmesi için sürekli ve planlı bir eğitim gerekli görülmektedir. Ancak ülkemizdeki eğitim sistemi ve çevre koşulları, çocuklarımıza sürekli ve planlı bir hareket eğitimi verilebilmesini olanaksız kılmaktadır. Bu amaçla birçok özel ve resmi kuruluş, olanakları çerçevesinde branşa yönelik özellikle futbol ve yüzme branşlarında yaz okulları açmaktadır. Bu okullar sayesinde çocuklar hem eğlenmenin hem de spor yapmanın keyfini çıkartabilirler (Haslofça ve ark.2003). Kısa süreli de olsa bu tür düzenli programların

çocukların spor yapma alışkanlığını kazanmasına, psikomotor gelişimine yardımcı olacağı düşünülmekte, sporun yardımlaşma, disiplin, takım ruhu kazanma gibi faydalar kazandıracığı kabul görmüş bir öneri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir sporu öğrenmek; düşünme, hissetme ve yapma olarak özetleyebileceğimiz aşamalardan oluşur. Bunları yapan çocuk, kendini psikolojik olarak iyi hisseden, güvenli, fiziksel görünüşünden mutlu, disiplinli bireyler olmaya adım atar. Bu araştırmada amaç yaz spor okullarında yapılan sportif aktivitelerin benlik saygısı üzerindeki etkisini bilimsel olarak ortaya koymaktır. Araştırmada yeteri kadar kız öğrenci olmadığı için sadece erkek öğrenciler çalışmaya katılmıştır.

YÖNTEM

ARAŞTIRMA GURUBU: Araştırmanın evrenini Bursa'da açılan yaz spor okulları oluştururken araştırmanın örneklemini haftada 3 gün 6 saat olan ve bir ay süren Bursa spor ve Mako spor futbol yaz okulunda yaşları 10-12 arasında değişen 131 erkek, Uludağ üniversitesi spor kulübü bünyesinde yaşları 8-12 arasında değişen hafta sonları hariç 15 tam gün olmak üzere açılan değişik spor branşlarını içeren (tenis-basketbol-futbol) yaz okuluna katılan 46 erkek öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı çalışmalarının başlangıç günü ve çalışmaların son günü olmak üzere ön test ve son test şeklinde uygulanmıştır.

Öğrencilerin ölçme araçlarına verecekleri yanıtların sosyal istenirlik etkisini azaltmak için cevap formlarına isimlerini yazmalarının gerekmediği bildirilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARACI: Araştırmada gruplarının benlik saygılarını ölçmek amacıyla *Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri* kullanılmıştır. Bu ölçek toplam 58 maddeden oluşup, yaklaşık 10-15 dakikada tamamlanabilmektedir (Coopersmith, 1991). Ölçekten benlik saygısına ilişkin toplam bir puan alınabilmekle birlikte beş ayrı alt ölçeğe ilişkin de puanlar elde edilebilmektedir. Bunlar : a) genel benlik-saygısı, b) sosyal benlik-saygısı, c) okul-akademik benlik-saygısı, d) aile ve eve ilişkin benlik-saygısı ve e) yalan maddeler. Envanterin alt ölçeklerinden (yalan maddeler hariç) elde edilen puanların toplamı ölçeğe ilişkin toplam bir benlik saygısı puanı vermektedir. Ölçeğin formatı, öğrencilerin her bir maddeyi okumalarını ve bu maddelerde belirtilen ifadelerin onların genellikle hissettiklerini tanımlıyor ve onlara çoğunlukla uygun geliyorsa, cevap kağıdında ilgili sorunun karşısındaki evet sütununa bir çarpı işareti (x), bu ifadeler eğer onların genellikle hissettiklerini tanımlamıyor ve onlara çoğunlukla uygun gelmiyorsa bu durumda hayır sütununa bir çarpı işareti (x) koymalarını

gerektirmektedir. Yüksek benlik saygısının göstergesi kabul edilen cevaplara iki puan verilmekte, yanlış cevaplara puan verilmemektedir. Örneğin, “sınıfın huzurunda konuşma yapmak bana oldukça güç gelir” maddesine “hayır” cevabı veren bir kişi iki puan alırken “evet” diyen bireye puan verilmemektedir. Ölçekte bulunan toplam 58 maddeden 8 tane olan “yalan maddeler” çıkarıldığında geriye 50 madde kalmaktadır, dolayısıyla envanterin tamamından alınabilecek maksimum benlik saygısı puanı 100 olmaktadır. Envanterde bulunan ve yalan maddeler olarak adlandırılan toplam 8 madde benlik saygısını ölçmek amacıyla değil de bireylerin savunucu tutumlarını ölçmek amacıyla envantere konulduklarından bu maddelerden alınan puanlar bireylerin benlik saygısı puanlarına eklenmemektedir.

Ölçeğe İlişkin Batı’da Yapılan Çalışmalar

Envanterin güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin Batı literatüründe pek çok sayıda çalışma vardır. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir :

Coopersmith (1959) aracın test-tekrar-test güvenilirlik katsayısını 0.88 (5 hafta arayla) ve 0.70 (3 yıl arayla) bulmuştur. Yine Coopersmith (1967) aracın Kuder Richardson güvenilirlik katsayısını kızlar için 0.91 ve erkekler için 0.80 olarak bulduğunu belirtmektedir. Kimball (1973) aracın iç-tutarlık katsayısını bulmak için Kuder-Richardson-20 formülünü kullandığı araştırmasında, dördüncü sınıf öğrencileri için 0.92, yedinci sınıf öğrencileri için ise 0.89 düzeyinde güvenilirlik katsayıları bulmuştur.

Son yıllarda Johnson ve arkadaşları (1983) tarafından aracın yapı geçerliğini saptamak amacıyla yapılan bir çalışmada yazarlar, Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, Piers-Harris’in Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği (Piers, 1969; Piers ve Harris, 1964) ve Crandall, Crandall ve Katkowsky (1965) tarafından geliştirilen Çocuklar için Sosyal İstenirlik Ölçeğini 5. sınıfta okumakta olan 55 erkek ve 50 kız öğrenci üzerinde uygulamışlardır. Bu çalışmada her öğrencinin benlik kavramı aynı zamanda öğretmenlerinin bakış açılarıyla da değerlendirilmiştir. Bu amaçla Coopersmith ve Gilbert, (1982) tarafından geliştirilen Coopersmith Davranışsal Akademik Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Regression analizi sonuçları Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri’nin convergent geçerliğini (Piers-Harris Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği ve Coopersmith Davranışsal Akademik Değerlendirme Ölçeği yönünden, discriminant geçerliğini (Çocuklar için Sosyal İstenirlik Ölçeği yönünden) ve ölçeğin farklı akademik başarı yönünden duyarlılığını (alfa katsayısı = 0.86) göstermiştir. Bu bulgular Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Ölçeği ilk kez Türkçe’ye çevirerek ülkemizde uygulayan kişi Özoğul’dur (1988). Söz konusu araştırmacı ilkokul 4. ve 5. sınıfta okuyan 120 öğrenci üzerinde yaptığı incelemede aracın güvenilirlik katsayısını 0.77 olarak bulmuştur. Yazar, maddelerden bir tanesinin (It is difficult to be me) çevirisinin Türk öğrenciler tarafından iyi anlaşılmadığı gerekçesiyle ölçekten çıkarıldığını ve geriye 57 maddenin kaldığını belirtmektedir. Söz konusu yazar ayrıca araca ilişkin yaptığı açıklamada, ilginç bir biçimde, ölçekten alınabilecek maksimum benlik saygısı puanının 57 olduğunu belirtmektedir. Halbuki Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinde yer alan madde sayısı 58 olmasına rağmen Coopersmith’in de belirttiği gibi bu maddelerden 8 tanesi yalan maddelerdir ve benlik saygısını değil de bireylerin savunucu tutumlarını saptamak amacıyla ölçeye dahil edilmiştir. Bu nedenle uygulayıcıların bu yalan maddelerden alınan puanları deneklerin benlik saygısı puanlarına eklememeleri gerekmektedir. Görüldüğü gibi gerçekte bu ölçme aracından alınabilecek maksimum puan 50 ya da Coopersmith’in önerdiği gibi $50 \times 2 = 100$ olmaktadır. Özoğul’ dan (1988) bir yıl sonra Güçray (1989) aracı ilkokul 3. 4. ve 5. sınıf öğrencileri (23 erkek ve 28 kız) üzerinde iki hafta arayla uygulamış ve 0.70 güvenilirlik katsayısı bulmuştur. Aynı yazar daha sonra 9-11 yaşlarındaki 583 ilkokul çocuğu üzerinde uyguladığı aracın güvenilirlik (KR-21) katsayısını 0.83 olarak saptamıştır. Pişkin 1996 yılında “Türk ve İngiliz lise öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırması” araştırmasında Coopersmith Benlik saygısı Envanteri’nin Kuder-Richardson -20 formülüne göre iç tutarlılık yönünden güvenilirlik katsayıları kabul edilebilir düzeyde yüksek bulunmuştur.

VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI: Araştırmaya alınan deneklerle ilgili ölçümler yaz okullarının ilk günü ve son günü araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçek sonuçları araştırmacı tarafından elle puanlanarak ön test ve son test sonuçlarından aldıkları ham puanlar çizelgeye dökülmüş bilgisayar ortamında Guruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız t testi tekniğinden yararlanılmıştır. Grupların puan ortalamaları arasındaki farklar 0.05 güven düzeyinde test edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmamıza katılan spor okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinde genel, sosyal, ev-aile, akademik ve yalan puanları ön test ve son testteki toplam puanları tablo 1’de karşılaştırılmıştır.

Tablo 1. Spor Okulu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarına göre genel, sosyal, akademik, ev-aile ve yalan yönünden karşılaştırılması

	Ortalama	N	Std. Sapma	Std.Hata	fark	t	p
GENEL1	20,8475	177	3,9477	,2967	-1,1130	-3,174	P<005
GENEL2	21,9605	177	3,3241	,2499			
SOSYAL1	5,6949	177	1,2049	9,057E-02	-,2655	-2,259	P<005
SOSYAL2	5,9605	177	1,1097	8,341E-02			
AKADEMİK1	6,6045	177	1,5343	,1153	-,3220	-2,379	P<005
AKADEMİK2	6,9266	177	1,4143	,1063			
EV-AİLE1	6,3164	177	1,4622	,1099	-,1299	-,952	p>0.05
EV-AİLE2	6,4463	177	1,3563	,1019			
ÖNTEST Toplam	39,4746	177	6,3631	,4783	-1,8192	-3,352	p<,001
SONTEST Toplam	41,2938	177	5,4024	,4061			
YALAN1	4,2542	177	1,3684	,1029	-,3220	-2,463	p<005
YALAN2	4,5763	177	1,4562	,1095			

Tablo 1 de görüldüğü gibi yaz spor okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri genel benlik saygısı, sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısı puanları yalan maddelerine ilişkin ölçek karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p<0.005$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır.

Ev –aileye ilişkin benlik saygısı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırmaya katılan spor okulu öğrencilerinin ön test ve son test toplam puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu sonuç yaz spor okullarına katılıp spor yapmanın bireyin benlik saygısı üzerinde olumlu etki yaptığını düşündürmektedir.

Tam gün devam eden ve içinde tenis, basketbol ve futbol branşları ile çeşitli el becerilerini içeren Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinde genel, sosyal, ev-aile, akademik ve yalan puanları ön test ve son testteki toplam puanları tablo 2’de karşılaştırılmıştır.

Tablo 2. Uludağ üniversitesi yaz spor okuluna katılan çocukların benlik saygı puanlarının karşılaştırılması

	Mean	N	SS	SH	Fark	T	P
GENEL1	21,0217	46	4,8235	,7112	-2,3043	-3,034	P<0.05
GENEL22	23,3261	46	1,7134	,2526			
SOSYAL1	5,8913	46	1,3204	,1947	,2391	,881	p>0.05
SOSYAL22	5,6522	46	1,1966	,1764			
AKA1	6,7174	46	1,4401	,2123	-,3478	-1,386	p>0.05
AKA22	7,0652	46	1,2000	,1769			
EV1	6,5217	46	1,7731	,2614	-,2609	-,758	p>0.05
EV22	6,7826	46	1,3970	,2060			
ÖNTEST	40,1522	46	7,6215	1,1237	-2,6739	-2,277	P<0.05
SONTESTT	42,8261	46	2,8151	,4151			
YALAN1	4,1522	46	1,5343	,2262	-1,0652	-4,000	P<0.05
YALAN2	5,2174	46	1,4894	,2196			

Tablo 2 de görüldüğü gibi Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri genel benlik saygısı, ön test ve son test toplam puanları ile yalan maddelerine ilişkin ölçek karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Buna karşın ev-aileye ilişkin benlik saygısı, sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Spor kulüpleri bünyesinde açılan yaz futbol okuluna katılan öğrencilerinin ön test ve son testlerinde genel, sosyal, ev-aile, akademik ve yalan puanları ön test ve son testteki toplam puanları tablo 3’de karşılaştırılmıştır.

Tablo 3. Spor Kulüpleri bünyesinde açılan futbol okuluna katılan erkek çocuklarının benlik saygısı puanlarının karşılaştırılması

	Mean	N	SS	SH	Fark	T	P
GENEL1	20,7863	131	3,6098	,3154	-,6947	-1,796	p>0.05
GENEL2	21,4809	131	3,6127	,3156			
SOSYAL1	5,6260	131	1,1592	,1013	-,4427	-3,567	P<0.05
SOSYAL2	6,0687	131	1,0611	9,271E-02			
AKA1	6,5649	131	1,5694	,1371	-,3130	-1,947	P<0.05
AKA2	6,8779	131	1,4834	,1296			
EV-Aile1	6,2443	131	1,3364	,1168	-8,3969E-02	-,600	p>0.05
EV-Aile2	6,3282	131	1,3269	,1159			
ÖNTEST	39,2366	131	5,8728	,5131	-1,5191	-2,502	P<0.05
SONTESTT	40,7557	131	5,9706	,5217			
YALAN1	4,2901	131	1,3097	,1144	-6,1069E-02	-,425	p>0.05
YALAN2	4,3511	131	1,3808	,1206			

Tablo 3 de görüldüğü gibi spor kulüpleri bünyesinde açılan yaz futbol okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerinden elde ettikleri sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısında ön test ve son test toplam puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark saptanmıştır. Buna karşın genel benlik saygısı, ev-aileye ilişkin benlik saygısı, yalan maddelerine ilişkin ölçek karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4’de Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencileri ile spor kulüpleri (Bursa spor ve Mako spor) bünyesinde açılan açılan yaz futbol okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerindeki toplam puanları görülmektedir.

Tablo 4.

	Yaz Okulu	N	Mean	SS	SH	t	p	fark
GENEL1	futbol	131	20,7863	3,6098	,3154	-,347	p>0.05	-,2355
	uludag	46	21,0217	4,8235	,7112			
SOSYAL1	futbol	131	5,6260	1,1592	,1013	-1,287		-,2654
	uludag	46	5,8913	1,3204	,1947			
AKA1	futbol	131	6,5649	1,5694	,1371	-,579		-,1525
	uludag	46	6,7174	1,4401	,2123			
EV1	futbol	131	6,2443	1,3364	,1168	-1,108		-,2775
	uludag	46	6,5217	1,7731	,2614			
ÖNTEST	futbol	131	39,2366	5,8728	,5131	-,839		-,9155
	uludag	46	40,1522	7,6215	1,1237			

GENEL22	futbol	131	21,4809	3,6127	,3156	-3,330	P<0.05	-1,8452
	uludag	46	23,3261	1,7134	,2526			
SOSYAL22	futbol	131	6,0687	1,0611	9,271E-02	2,214	p>0.05	,4165
	uludag	46	5,6522	1,1966	,1764			
AKA22	futbol	131	6,8779	1,4834	,1296	-,772	p>0.05	-,1874
	uludag	46	7,0652	1,2000	,1769			
EV22	futbol	131	6,3282	1,3269	,1159	-1,971	p>0.05	-,4544
	uludag	46	6,7826	1,3970	,2060			
SONTESTT	futbol	131	40,7557	5,9706	,5217	-2,262	p>0.05	-2,0704
	uludag	46	42,8261	2,8151	,4151			

Tablo 4’de görüldüğü gibi Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencileri ile spor kulüpleri (Bursa spor ve Mako spor) bünyesinde açılan yaz futbol okulu öğrencilerinin ön test ve son testlerindeki toplam puanları karşılaştırıldığında son testte genel benlik saygısı Uludağ üniversitesi spor kulübü yaz spor okulu öğrencileri lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur $p<0.05$.

Bursa spor ve Makospor yaz okuluna katılan çocukların ailelerinin sosyoekonomik özellikleri incelendiğinde çocukların babalarının % 29’u işçi, % 15’i serbest meslek, % 25’i memur, % 20’si esnaf, % 11’i garson olarak

görev yaptıkları saptanmıştır. Uludağ üniversitesi bünyesindeki yaz spor okuluna katılan çocukların ailelerinin % 40'ı üniversite bünyesinde görev yapan personel çocukları, % 25'i devlet memur, % 20'si serbest meslek sahibi, % 15'i özel sektörde çalışan genellikle annesi ve babası çalışan ailelerin çocuklarıdır

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, dönemlik yaz spor okullarına katılan çocukların yaptıkları aktivitelerin özsaygılarının gelişimine olan katkılarını ortaya koymaktır.

Yaz spor okullarına katılan öğrencilerin benlik saygısı (Ön test ve son test toplam, genel, sosyal, akademik, ev-aile ve yalan maddelere ilişkin) puanlarının karşılaştırıldığı bu çalışmada yaz okullarına katılan öğrencilerin genel benlik saygısı, sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısı, ön test ve son test toplam puanları arasında istatistiksel olarak bir fark bulunmuştur. Spor yapmanın bir guruba ait olmanın benlik saygısı üzerinde olumlu etkisini yansıtan bu sonuç özellikle çocukların sadece yazın değil tüm yıl boyunca pedagojik formasyona sahip antrenörlerle birlikte yıl boyunca çalışma yapmalarının yararlı olacağı ortaya koymaktadır. Branşa özgü yaz spor okulu ile tam gün süren yaz okulunu karşılaştırdığımızda tam gün süren yaz okullarının genel benlik saygısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırma ile ilgili benlik saygısına ilişkin yerli ve yabancı literatürü incelediğinde, yaz spor okullarına katılan öğrencilerin benlik saygısını karşılaştıran bir çalışmaya rastlamamıştır. Bu nedenle bu araştırma bulgularını diğer araştırma bulgularıyla ilişkilendirebilme şansı bulunmamıştır.

Benlik saygısı ölçeklerinden aldıkları puanları tam gün yaz okulu ve branşa özgü okulları kendi aralarında ön test ve son test toplam puanlarına göre incelediğimizde tam gün yaz okuluna katılan öğrencilerin genel benlik saygısı, ön test ve son test toplamları ile yalan söylemeleri arasında istatistik olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Yaz okullarına katılan öğrencilerden tam gün yaz okuluna katılanların son testte yalan maddelerinde bir artış bulunmuştur. Buna neden olarak Coopersmith'in de (1991) ifade ettiği gibi, yalan maddelerden alınan puanların savunucu tutumun bir göstergesi olduğu göz önüne alındığında, tam gün yaz okuluna katılan öğrencilerin branşa özgü yaz spor okuluna giden öğrencilere kıyasla daha çok savunucu bir tutum içinde oldukları söylenebilir.

Branşa özgü yaz spor okuluna katılan öğrencilerin sosyal benlik saygısı, akademik benlik saygısında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır.

Aile yapısının yanında okul ortamı da çocuğun benlik saygısının oluşumunda önemli bir yere sahiptir (Lee, R.G. 1986, Doğusal-Tezel, N. 1987). Çocuğun benlik saygısının oluşumunda çocukluğun ilk yıllarının önemi genelde kabul görse de, okul hayatı süresince esnek bir yapıda olduğu da bilinmektedir. Benlik saygısı sosyal etkileşimlerin bir ürünü olduğuna ve çocuğun çevresindeki önemli kişilerin ona verdiği olumlu ya da olumsuz geri bildirimlerin onun benlik saygısının şekillenmesinde önemli bir yer işgal ettiğine göre okul, genç bir insanın benlik saygısının oluşumunda aileden sonraki ikinci önemli kurumdur. Spor ortamı da okul gibi öğrencinin benlik kavramı ya da benlik saygısını geliştirebileceği bir ortam olabilirken bunun tam tersi bir atmosfer de yaratabilmektedir. Çünkü okul ve spor ortamı öğrencilerin aynı zamanda başarısızlıklarının ve sınırlılıklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan Bursa spor bünyesindeki futbol yaz okulu öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik özellikleri baba meslekleri açısından yüzde değer olarak incelendiğinde % 29'unun işçi olduğu saptanmıştır. Benlik saygısını etkileyen koşullardan biri de, ailenin sosyo-ekonomik durumudur. Bazı araştırmacılara göre sosyal sınıf farkı çocukların benlik saygı düzeylerinde anlamlı bir fark oluşturmaktadır. (Rosenberg, 1975). Aynı şekilde Yörükoğlu'nun bir araştırmasında (1985) üst sınıflardan gelen gençlerin % 51'inde yüksek özsaygı, alt toplumsal sınıflardan gelen gençlerin ise % 38'inde yüksek özsaygı bulunmuştur. Öz saygıda çocuğun sevildiğini ve değer verildiğini hissetmesi önemli bir konudur (Wilson, J., & Fasko, D. 1992). Uludağ üniversitesi bünyesindeki yaz spor okuluna katılan çocukların ailelerinin % 40'ı üniversite bünyesinde görev yapan personel çocukları, % 25'i devlet memur, % 20'si serbest meslek sahibi, % 15'i özel sektörde çalışan genellikle annesi ve babası çalışan ailelerin çocuklarıdır. Tam gün yaz okuluna katılan öğrencilerin genel benlik saygılarının yüksek çıkması literatür tarafından da desteklenmektedir.

Fiziksel olarak uygunluk, diğer bireylerden fiziki olarak daha iyi durumda olma, algılanan fiziksel yeterliği arttıracığından, spor yapma öz saygı düzeyini olumlu olarak etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, öz saygı düzeyi yüksek olan bireylerde kendine güven, iyimserlik, başarıma isteği, zorluklardan yılmama gibi olumlu ruhsal niteliklerin yanı sıra, kendilerine saygıyla ve kabul edilmeye değer, önemli ve yararlı kişiler olarak algılama eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ayrıca araştırmalar, böyle kimselerin rahat, esnek, yeni düşüncelere açık, kişilerarası ve gurup içi ilişkilerde başarılı, aktif, girişken, araştırmacı ve yaratıcı özelliklerinden dolayı toplum içinde daha aktif roller üstlendiklerini ortaya koymaktadır (Güngör 1989).

Sonuç olarak özsaygıyı diğer bir deyişle benlik saygısını geliştiren önemli faktörlerden biride sportif aktivitelere katılım olarak saptanmıştır. Araştırma bulgularımızda destekleyen çalışmaların ışığında çocuğun sor yapma alışkanlığını kazanması, psikomotor gelişimine katkıda bulunması, benlik saygısını kazanması amacı ile sportif etkinliklere uzun soluklu olarak katılımları sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (1998). İnsan Tabiatını Tanıma. Çev: Ayda Yörükan.Tur Yayınları, Ankara.
- Baymur, F. (1984) "Genel Psikoloji" Altıncı Baskı. İstanbul. İnkılap Kitapevi.
- Andre, C., Lelord, F. (2001). Kendine Saygı. Çev: İsmail Yerguz. İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Cherry, D.B. (1991). "Relationship between self-esteem social support in physically disabled and able-bodied adolescent" *Daı-a* 52/04, p. 1258, Oct.1991.
- Coopersmith, S. (1959). A method for determining types of self-esteem. *Journal of Abnormaland Social Psychology*, 59, 87-94.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self-Esteem*. San Francisco: W. H. Freeman.
- Coopersmith, S. & GILBERTS, R. (1982). *Professional manual. Behavioral Academic Self-Esteem*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Coopersmith, S. (1991). *SEI-Self-Esteem Inventories*. Consulting Psychologist Press, Inc. Palo Alto.5-Cüceoğlu, D. (1991) İnsan ve Davranışı. Remzi Kitapevi, 2. Baskı, İstanbul.
- Crandall, V. C., Katkovsky, W., & Crandall, V. J. (1965). Children beliefs in their own control of reinforcement in intellectual-academic achievement situations. *Child Development*, 36, 1, 91-110.
- Doğusal-Tezel, N. (1987). İlkokul 5. sınıf öğrencilerinde benlik kavramının akademik başarı üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gander, M.J., Gardiner, H.W. (1993) Çocuk ve Ergen Gelişimi. Çev: Ali Dönmez, Nilgün Çelen, Bekir Onur. İmge Kitapevi, Ankara.
- Güçray, S. (1989). Çocuk Yuvasında ve aile yanında kalan 9-10-11 yaş çocuklarının özsaygı gelişimini etkileyen bazı etkenler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.
- Güngör, A. (1989). "Lise Öğrencilerinin Öz saygı Düzeyini Etkileyen Etmenler". *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Haslofça E., Kutlay E., Haslofça F., Özkol M.Z. “Altı Haftalık Yaz Spor Okulu Eğitiminin 6-13 Yaş Gurubu Çocuklarda Fiziksel Uygunluk Gelişimine Etkileri” Performans cilt 9., Sayı: 3-4. Yıl. 2003.
- Hawkins, D.B., Gruber, J.J. (1982). “Little league baseball and player’s self esteem” Perceptual and motor skills. 35, 1335-1340.
- İnelmen, K.C.Ö. (1996) Relationship of Sex-Role Orientation To The Measure of Self-Esteem. Master of Arts in Social Psychology, Boğaziçi University, İstanbul.
- Kağıtçıbaşı. Ç. (1978). “Çocuğun Değeri” Psikoloji Dergisi.1.1.2-4.
- KIMBALL, O. M. (1973). Developments of norms for the Coopersmith Self-Esteem Inventory: Grades four through eight. *Dissertation Abstracts International*, 34, 1131-1132.
- Lee, R. G. (1986). A study of primary school pupils’ academic performance and self-esteem in relation to their position in the family. *Unpublished M. Ed. thesis*, School of Education, University of Leeds.
- Mckay, M., Fanning, P.(1998). Özgüven Yaratılması ve Korunması. Epsilon Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.
- Muratlı, S. (1997) Çocuk ve Spor. Bağırhan Yayınevi, 1. Baskı, Ankara.
- Olrich, T.W. (1992). “The Relationship of Male Identity, The Mesomorphic Image and Anabolic Steroid Use in Bodybuilding.” MAI-30/01, p.20, Spring 1992.
- Onur, E. P. (1981). Çocuklarda öz-saygının önkoşulları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- Özoğul, S. N. (1988) Annenin çalışmasının ve bazı bireysel niteliklerin çocuğun özsaygısına etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi.
- Piers, E. V. (1969). *Manual of Piers-Harris Children’s Self-Concept Scale*, Nashville: Counsellor Recordings and Tests.
- Piers, E. V. & Harris, D. (1964). Age and other correlates of self-concept in children. *Journal of Educational Psychology*, 55, 91-95.
- Pişkin, M., “Türk ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması.” 111.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 15-16 Nisan 1996: Çukurova Üniversitesi, Adana. syf. 1-11.15.
- Rosenberg, M. (1965). “Society and Adolescent Self-image” Princeton. NJO Princeton Universty Pres.
- ROSENBERG, F., & SIMMONS, R. G. (1975). Sex differences in the self-concept in adolescence. *Sex Roles*, 1, 147-159.
- Salokun, S.D. (1990). “Comparison of Nigerian high school athletes and non-athletes on self-concept”. Perceptual and motor skills. 70. 865-866.
- Sherril, C., Hinson, M., Gerch, B., Kennedy, S.O., Low, L.(1990) “Self concepts of disabled youth athletes.” Perceptual and motor skills. 70, 1093-1098.

- Smith, R.E. (1979) "Coach affectiveness training" *Journal of sport psychology*. 1, 59-75.
- Vincent, M.F. (1976) "Comparision of self-concept of college woman: Athletes and physical education majors". *Research Quarterly*. 47, 218-225.
- Wilson, J., & Fasko, D. (1992). Self-esteem, achievement, and career choices of rural students. *Journal of Humanistic Education and Development*, 30, 131-138.
- Yurdagül, S. (1987). Bazı sosyo-ekonomik değişkenlerin lise öğrencilerinin benlik tasarımlarına etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yörükoğlu, A. (1985) *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. Özgür Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

The Relationship Between Children's Self-Esteem And Summer Sport Schools

Summary

The aim of the present study is to find out whether the sport has positive effect on self-respect. To reach this aim, the effects of the sport activities on the self-respect of the children attending the monthly football sport school (6 hours a day and 3 days a week) and the summer sport school providing 15 - full- day sport facilities in various branches including football, tennis, and basketball were investigated. 86 boys, ranging in age from 9 to 12 years, from Bursa sport and Mako sport clubs summer football schools and 46 students, ranging in age from 8 to 12 years, from Uludag University sport club participated in the study. To identify the students' self-respect "The Self-respect Scale of the Coopersmith" was administered as pre-test and post-test. To analyse the data, the percentage change paired t-test (pre-post test / pre-test * 100) in SPSS package programme was applied. When the socio-economic conditions of the children participated into the present study in summer schools of Bursa Sport and Makospor, it was found out that 29% of their fathers work as workers, 15% of them as self-employed people, 25% of them as officials, 20% of them as tradesmen, and 11% of them as waiters. Children attending Uludag University summer sport school have parents 40 percent of whom are personnel of Uludag University, 25 % of whom are officials, 20% of whom are self-employed people, 15% of whom work in private sector and generally they are the children whose fathers and mothers work.

There were statistically significant relationships ($p < 0.005$) between the scores of the social self-respect, academic self-respect and overall self-respect emerging from summer sport school students' pre-test and post-test. Home-family self-respect was not significant in terms of statistic ($p > 0.05$). When the sport school students' total pre-test and post-test scores were compared, a statistically significant relationship ($p < 0.05$) was observed between them. After evaluating the summer schools separately, it was found that there were statistically significant relationships ($p < 0.005$) between Uludag University sport club students' overall self-respect, total points of the pre-test and post-test and the scale regarding lie items. On the other hand, there were no statistically significant relationships ($p > 0.005$) between home-family self-respect, social self-respect and academic self-respect. When branch specific summer sport school (football) students' social self-respect and academic self-respect total scores from the pre-test and post-test sessions were compared, a statistically significant relationship ($p < 0.005$) between them was found. On the other hand, when overall self-respect, home-family self-respect, the scale regarding lie items were compared, there were no statistically significant relationships ($p > 0.05$) between them. When the total scores Uludag University sport club summer sport school students and the summer football school (co-opted by sport clubs such as Bursa sport and Mako sport) students obtained from the pre-test and post-test were compared, it was seen that the score of general self-respect was statistically significant ($p < 0.005$) in favour of Uludag University sport club summer sport school students.

In conclusion, in our country where the habits of doing sport is rare, the practices such as summer and winter sport schools not only increase the children's sport habits but also cause an increase in their self-esteem.